

BESLUITMOTIVERING

- maakt deel uit van het besluit

betreffende : Circumvallatielinie

provincie : Gelderland

gemeenten : Berkelland, Oost Gelre

plaatsen : Lichtenvoorde, Lievelede, Zwolle, Beltrum, Eibergen,
Groenlo

rijksmonumentnummer : 532275

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (hierna: RCE) in het kader van het aanwijzingsprogramma Archeologie 2013. Op 15 december 2014 is de aanwijzingsprocedure, bedoeld in de Monumentenwet 1988 (artikel 3), gestart. Op 30 juni 2016 is het besluit tot aanwijzing als een door het rijk beschermd monument genomen. Naar aanleiding van de tegen dat besluit binnengekomen bezwaren, bestond aanleiding het besluit van een betere motivering te voorzien en op een aantal punten te herzien. Deze besluitmotivering maakt onderdeel uit van het herziene besluit en vervangt de eerdere besluitmotivering.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2013 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2013, beleidsregel van de Minister van OCW van 15 februari 2013, Staatscourant 26 februari 2013, nr.5217 (hierna: Beleidsregel 2013).

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 8) kan de Minister een archeologisch monument aanwijzen als beschermd monument, indien:

- a. het monument is opgenomen in een aanwijzingsprogramma, of
- b. het monument
 1. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend monument; en
 2. een wezenlijke lacune opvult in het geheel van de beschermde archeologische monumenten.

In dit geval is het monument opgenomen in een aanwijzingsprogramma.

Op grond van de Beleidsregel 2013 (artikel 9) past de Minister bij het opstellen van een aanwijzingsprogramma, bedoeld in artikel 8, onder a., de volgende criteria toe:

- a. het desbetreffende monument kan vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend monument, en
- b. het desbetreffende monument vult een wezenlijke lacune op in het geheel van de beschermde archeologische monumenten.

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in de Monumentenwet 1988 (artikel 3, vierde lid), hebben de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Berkelland en Oost Gelre gezamenlijk drie bijeenkomsten georganiseerd waarin belanghebbenden op de hoogte werden gesteld van de aanwijzingsprocedure en hun zienswijzen kenbaar konden maken. Verdeeld over de drie bijeenkomsten zijn ongeveer 90 belanghebbenden aanwezig geweest.

Het grootste deel van de zienswijzen heeft dezelfde strekking:

- vrees voor hoge kosten voor archeologisch onderzoek
- waardevermindering van het perceel
- beperking van de bedrijfsvoering.

Ook de beperkende werking en de vergunningplicht waren onderwerp van gesprek.

ADVIES GEMEENTE

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Berkelland heeft bij brief van 13 mei 2015 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd monument. De verplichting tot onderzoek bij bodemverstoring bestaat al sinds 2009 toen deze is opgenomen op de archeologische waarden- en beleidskaart van gemeente Berkelland. Dat de kosten voor de initiatiefnemer (verstoorder) zijn, vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) dat sinds 2007 is verankerd in de Monumentenwet 1988. De aanwijzing heeft derhalve geen extra beperkende werking, aldus gemeente Berkelland.

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Oost Gelre heeft bij brief van 13 mei 2015 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd monument. Bij de bescherming van de linie als beschermd archeologisch monument zijn de beschermingszone en bepalingen overgenomen vanuit het bestemmingsplan Buitengebied Oost Gelre. De vrees voor (extra) hoge kosten door de aanwijzing is in die zin niet terecht omdat de vergunningplicht en de daarbij behorende plicht tot archeologisch onderzoek al sinds de vaststelling van de archeologische beleidskaart (2008) en de vertaling in het bestemmingplan "Buitengebied" (2011) is geborgd. Dat de kosten voor de initiatiefnemer (verstoorder) zijn, vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992) dat sinds 2007 is verankerd in de Monumentenwet 1988. De aanwijzing heeft derhalve geen (extra) beperkende werking, aldus gemeente Berkelland.

Zowel de gemeente Berkelland als de gemeente Oost Gelre hebben de volgende aanbevelingen gedaan:

1.

De beschermingszone verkleinen tot 15 meter (in plaats van de 25 meter) aan weerszijde van de linie op die delen waar de linie archeologisch is aangetoond. Door het verkleinen van de beschermingszone bij vastgestelde delen van 25 naar 15 meter zullen minder eigenaren de bescherming opgelegd krijgen of een kleiner deel van het perceel zal beschermd worden. Behoud van de linie, met eventuele activiteitenzone, blijft hierdoor wel veiliggesteld.

2.

De gemeenten Berkelland en Oost Gelre (in samenspraak met de regionaal archeoloog) op basis van voortschrijdend inzicht laten handelen ten aanzien van vergunningplichtige activiteiten in de beschermingszone. Na het vaststellen van de beschermingszone zullen er onderzoeken worden uitgevoerd waardoor de definitieve ligging van de linie beter vast komt te liggen. Omdat de bescherming zelf een statisch document is, zal dit in de praktijk leiden tot aanvragen waarbij de noodzaak van archeologisch onderzoek niet meer aanwezig is. Doordat de gemeente de laatste gegevens heeft kan zij hierop het beste anticiperen.

3.

Op basis van het recente onderzoek in Lieveelde de ligging van de linie bij te stellen conform dat onderzoek en daarbij de beschermingszone van 15 meter aan weerszijden aan te houden. Recentelijk is er een archeologisch onderzoek afgerond waarbij de ligging van de linie in Lieveelde is vastgesteld. De RCE heeft in haar voorstel tot aanwijzing geen gebruik kunnen maken van de kennis van dit onderzoek. Door aanpassing van de ligging zal de bescherming van de linie niet nadelig worden beïnvloed.

4.

Te onderzoeken of het Brim (Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten) gebruikt kan worden om inkomstenderving uit omzetting akkerland naar grasland t.b.v. instandhouding te compenseren. Omdat grasland minder (diep) bewerkt wordt zou het wenselijk zijn om akkerland om te zetten naar grasland. Dit is geen wettelijke verplichting, maar is wel een wens van de colleges, omdat uit eerdere studies van de RCE is gebleken dat grasland het minst schadelijke grondgebruik kent. Omdat akkerland meer oplevert dan grasland zou de BRIM regeling dit kunnen compenseren. Omzetting van akkerland naar grasland heeft als doel het monument beter in stand te houden.

ADVIES PROVINCIE

Gedeputeerde staten van Gelderland hebben geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te adviseren ten aanzien van aanwijzing als beschermd archeologisch monument.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 18 april 2016 positief geadviseerd ten aanzien van aanwijzing als beschermd archeologisch monument.

De raad beveelt daarbij aan de binnenterreinen van alle verdedigingswerken in de rijksbescherming mee te nemen, aangezien ook hier een neerslag van het troepenverblijf en gevechtshandelingen verwacht kan worden.

WAARDERING

Waardering van de vindplaats

Het monument is beoordeeld op basis van de waarderingssystematiek zoals hieronder weergegeven in de tabel.

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
<i>Beleving</i>	Schoonheid	3		
	Herinneringswaarde	3		
<i>Fysieke kwaliteit</i>	Gaafheid	3		
	Conservering		2	
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	Zeldzaamheid	3		
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	n.v.t.		

Beleving

Delen van de linie zijn zichtbaar in het landschap, met name de gerestaureerde Engelse schans. Door informatievoorziening zijn ook onzichtbare delen beleefbaar gemaakt. De herinneringswaarde is hoog, vanwege de grote historische betekenis van het beleg. Er zijn lofdichten, geuzenliederen, rockliederen en kinderboeken over geschreven. De verwijzing naar het beleg is in tal van producten uit de Achterhoek terug te vinden en vandaag de dag worden er allerlei activiteiten rond de linie georganiseerd. Er zijn fiets- en wandeltochten, en tijdens een tweejaarlijks festijn wordt de Slag om Grolle nagespeeld.

Fysieke kwaliteit

De gaafheid van het monument is groot, omdat het belangrijkste kenmerk ervan, een aaneengesloten linie, nog grotendeels intact is. Op de meeste locaties zijn archeologische resten van de linie in de bodem aanwezig in de vorm van grondsporen. Plaatselijk zijn resten van wallen bewaard gebleven, zoals bij de schansen. Over het geheel genomen lijken de archeologische resten aan de westzijde van de linie minder goed geconserveerd te zijn dan de overige delen. Anorganische materialen zijn naar verwachting goed geconserveerd. Onverkoelde organische resten zullen met name in natte zones goed bewaard zijn, maar kunnen ook voorkomen boven het grondwater.

Inhoudelijke kwaliteit

Een eenmalig gebruikte, goed bewaard gebleven en gedocumenteerde linie uit de Tachtigjarige Oorlog is zeldzaam in Nederland. De meeste andere linies uit deze periode zijn later opnieuw gebruikt of (sterk) incompleet. Bovendien is deze linie uitzonderlijk, omdat ze model gestaan heeft voor een militaire strategie die navolging heeft gekregen op andere plaatsen, zoals in 's Hertogenbosch en Genneep.

De informatiewaarde is hoog, omdat het complex nog betrekkelijk gaaf is en de sporen en vondsten samenhangen met gebeurtenissen die een korte tijdsduur vertegenwoordigen. Behalve sporen van de verdedigingslinie zelf, kan de neerslag van gevechtshandelingen en het verblijf van troepen verwacht worden. Ook veldgraven van gesneuvelden moeten hiertoe gerekend worden.

De ensemblewaarde is zeer hoog in relatie tot de stad Grol, maar ook vanwege de verscheidenheid aan elementen binnen de linie die rekening houden met het landschap.

De binnen de linie aanwezige elementen van eerdere verdedigingswerken om Grol geven bovendien inzicht in veranderde strategieën in de loop van tijd.

Motivering begrenzing

De linie is in de archeologische beleidskaarten, het Bestemmingsplan buitengebied Oost Gelre 2011 en het Beeldkwaliteitsplan De Grolse Linie 1627 van respectievelijk de gemeenten Oost Gelre en gemeente Berkelland opgenomen. Voor de contour van het monument wordt grotendeels dezelfde grens gehanteerd. Waar de linie niet exact is gelokaliseerd, is een bufferzone van 50 meter aan weerszijden van de elementen van de linie gelegd. Op locaties waar sinds het vaststellen van de beleidskaart archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden, is de begrenzing aangepast volgens de nieuwe inzichten. Om deze delen van de linie wordt, in navolging van het advies van de gemeenten, een bufferzone van 15 meter gehanteerd aan weerszijde van de elementen van de linie. Daarnaast is in deze aanwijzing de begrenzing overgenomen uit het bestemmingsplan buitengebied Oost Gelre daar waar de gemeente een buffer van 25 meter aan weerszijde van de linie hanteert op die delen van de linie die in het archeologische beleidskaart 2008 als bekend zijn aangemerkt. In afwijking van de door de gemeente gehanteerde begrenzing, worden de binnenterreinen van de drie kampementen en vijf schansen met dit aanwijzingsbesluit beschermd. Een toelichting hierop volgt hierna.

OVERWEGINGEN

Algemeen

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van andere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de andere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken.

In de aanwijzingsprocedure gaat het primair om de vraag of een object voldoende monumentale waarde heeft om voor rijksbescherming in aanmerking te komen. Voor de circumvallatielinie van Groenlo is dit het geval: de vindplaats scoort hoog op basis van de aangetroffen en verwachte waarden. Dit geldt zowel voor de belevingswaarde, de fysieke kwaliteit alsook de inhoudelijke kwaliteit. Archeologische vindplaatsen als de onderhavige zijn ondervertegenwoordigd in het huidige archeologische monumentenbestand. De meeste resten van de linie zijn als archeologisch spoor bewaard gebleven en bovengronds niet zichtbaar. Ze bevinden zich onder het maaiveld en bestaan uit opgevulde grachtdelen en structuren die deel uitmaakten van de linie, zoals schansen en kampementen van de militairen. Daarnaast worden in de zone rond deze archeologische sporen voorwerpen verwacht die samenhangen met het gebruik van de linie. Behalve sporen en vondsten die samenhangen met de opbouw en afbraak van de verdedigingslinie zelf, kan neerslag van gevechtshandelingen en het verblijf van troepen worden verwacht. Ook graven van gesneuvelden of dieren moeten daartoe worden gerekend. Op plaatsen waar soldaten waren gelegerd, moet rekening worden gehouden met afvalkuilen, waterputten, latrines, veldbrand ovens, haardkuilen, bouwwerken/tenten en palissaden.

Archeologische vindplaatsen worden beschermd om de daarin besloten informatie te bewaren voor toekomstige generaties. Door de ontwikkeling van methoden en technieken zullen archeologen in de toekomst veel meer informatie uit de bodem kunnen halen dan nu het geval is. Daarom laten overheden en archeologen het bodemarchief het liefst intact, zodat ook generaties na ons kennis kunnen nemen van deze originele 'bronnen' van onze geschiedenis. Het biedt de volgende generatie de mogelijkheid om eigen onderzoeksvragen aan het erfgoed te stellen. Alleen als daarvoor goede redenen bestaan, wordt besloten tot opgraven. Opgraven betekent namelijk het (gedocumenteerd) vernietigen van in de bodem opgeslagen informatie en kan daarom maar één keer plaats vinden.

Beschermingszone rond de linie

Op basis van archeologisch onderzoek is deels vastgesteld waar deze resten zich precies bevinden. Het is wenselijk om een beschermingszone te leggen rond de elementen van de linie. Daar waar de ligging van de linie door archeologisch onderzoek is vastgesteld, wordt een beschermingszone van 15 meter aan weerszijden van de linie aangehouden. Dit is een wijziging ten opzichte van het aanwijzingsbesluit van 30 juni 2016, waarin de beschermingszone voor die locaties werd vastgesteld op 25 meter. Met deze wijziging wordt het advies van de gemeenten om een beschermingszone van 15 meter te hanteren voor de locaties waar de ligging van de circumvallatielinie bekend is doormiddel van archeologisch veldonderzoek¹, alsnog overgenomen. Dit is de zone waar de meeste activiteiten tijdens aanleg, gebruik en het slechten van de linie hebben plaatsgevonden. De meeste onderzoeken hebben geen archeologische sporen opgeleverd meer dan 15 meter uit de elementen van de linie. Daar waar nieuwe gegevens over de ligging van de linie bekend zijn geworden, is de begrenzing aangepast. De door de gemeente Oost Gelre aangedragen resultaten van een recent onderzoek in Lievelede is aanleiding om de ligging van de linie bij te stellen conform dat onderzoek en daarbij een beschermingszone van 15 meter aan weerszijden van de elementen aan te houden

Daar waar de begrenzing bekend is van het onderzoek tot 2008 heeft de gemeente een zone van 25 meter aan weerszijden van de linie gelegd. In de aanwijzing is de door gemeente gehanteerde begrenzing overgenomen en niet terug gebracht naar 15 meter vanwege het ontbreken van digitale geometrische gegevens van de betreffende onderzoeken.

Daar waar de ligging van de linie alleen bekend is van historische kaarten, wordt als begrenzing van het monument een zone van 50 meter aan weerszijden van de linie gehanteerd. Dit is het gevolg van de vaak ingewikkelde interpretatie van de ligging van de linie op basis van historische kaarten. Daarbij kan zich de situatie voordoen dat de historische kaarten niet op de huidige topografie kunnen worden geplaatst, vanwege cartografische projecties en het ontbreken van herkenningspunten in het huidige landschap. Daarnaast geven historische kaarten niet in alle opzichten een correct beeld van de elementen van de linie. Onderzoek aan de linie heeft aangetoond dat deze afwijkingen tussen de werkelijkheid en de veronderstelde ligging meestal niet meer dan 50 meter afwijkt. Een beschermingszone van 50 meter is derhalve nodig om de archeologische waarde veilig te stellen. Deze begrenzing is reeds van kracht op grond van het vigerende Bestemmingsplan buitengebied Oost Gelre en wordt gehanteerd in de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Berkelland. Voor deze delen van de linie is de begrenzing zoals gehanteerd door de gemeente overgenomen.

¹ De correctie naar 15 meter heeft plaatsgevonden voor de delen van de linie waarvoor de gemeenten de digitale geometrie van de onderzoeksresultaten heeft geleverd (o.a. de onderzoeken uitgevoerd door Archeodienst (tot en met 2015) en resultaten uit 2014 RAAP-rapport 2557).

Binnenterreinen schansen

Het advies van de Raad voor Cultuur om de binnenterreinen van alle verdedigingswerken in de rijksbescherming mee te nemen, omdat ook hier een neerslag van het troepenverblijf en gevechtshandelingen kan worden verwacht, is overgenomen. De resultaten van archeologische onderzoeken in de Staats Spaanse Linie, ook uit de 17^e eeuw, tonen de potentie van verscheidene archeologische sporen binnen de kampementen aan². Het geofysische onderzoek³ naar de schans van Altena toont behalve verscheidene voorgangers ook elementen op het binnenterrein van de schans. Daarom is besloten om behalve de binnenterreinen van de kampementen ook de binnenterreinen van de schansen te beschermen.

Reeds bestaande verstoringen

De waarde van de circumvallatielinie ligt mede in de omvang en intactheid van de structuur. Hoewel er in de loop van de tijd ingrepen hebben plaatsgevonden, is de omcirkeling van Groenlo nog grotendeels intact en deels beleefbaar in een overwegend open agrarisch gebied. Daarom is ook de gehele linie aangewezen en niet specifieke locaties binnen het gebied. Door de integrale aanwijzing wordt de samenhang tussen de individuele elementen behouden. Over het gehele tracé van de linie kunnen vondsten worden gedaan. Het gaat immers om gebieden waar mensen hebben gewoond, gevochten en zijn gesneuveld. Het is inherent aan de omvang van dit beschermde archeologische monument dat sprake is van lokale verstoringen. Dit kunnen lokale verstoringen zijn zoals drainage, bebouwingslocaties, leidingsleuven maar ook locaties waar eerder archeologisch onderzoek heeft plaats gevonden. Deze doen echter geen afbreuk aan de waarde van het geheel en vormen geen aanleiding om het monument niet als geheel aan te wijzen.

In de bezwaarprocedures die zijn doorlopen naar aanleiding van het besluit van 30 juni 2016, is in een aantal specifieke gevallen aannemelijk gemaakt dat een perceel of een deel daarvan zodanig is verstoord dat het naar verwachting geen archeologische waarde meer heeft. Die delen zijn alsnog buiten de bescherming gelaten. Voor de overige percelen geldt dat, indien in een concrete vergunningprocedure blijkt dat de bodem reeds grotendeels is verstoord, hier in de belangenafweging uiteraard rekening mee zal worden gehouden en dit aanleiding kan zijn voor mij om een archeologische monumentenvergunning zonder nadere archeologische onderzoeksplicht te verlenen.

De verstoringen die door bouwwerken en bijbehorende leidingen zijn veroorzaakt, zijn geen aanleiding om bouwwerken buiten de bescherming te plaatsen. Echter, met dit herziene besluit wordt ten aanzien van bestaande bebouwing aansluiting gezocht bij het Bestemmingsplan buitengebied Oost Gelre 2011 en worden de richtlijnen "Vrijstelling vergunningplicht" (opgenomen in de bijlage) aangepast. Dit betekent dat voor werken en werkzaamheden binnen een afstand van maximaal 2,5 meter uit de fundering van bestaande bouwwerken geen archeologische monumentenvergunning nodig is.

In het kader van de beoordeling van de omvang van lokale verstoringen, bestaat geen aanleiding om agrarische bouwvlakken buiten de bescherming te laten. Deze kunnen immers ook monumentale waarde bevatten. Agrarische bouwvlakken zijn vaak veel groter dan de bebouwing die erop staat en dus kan er sprake zijn van onverstoord grond. Ook het enkele feit dat het deels bebouwd is betekent nog niet dat automatisch

² Bij de opgravingen op de Stamerberg, een kampement binnen de Staats-Spaanse linie rond Gennep (Heidinga & Offenbergh, 1992) werden naast grachten en sloten, palissades, karrensporen, verschillende kuilen, veldbrandovens en twee inhumatiegraven gevonden. (van Doesburg & Müller, 2008, p.21).

³ RAAP-RAPPORT 2557, Archeologisch onderzoek langs en binnen de Circumvallatielinie, Groenlo Gemeenten Oost Gelre en Berkelland; Een boor- en geofysisch onderzoek ter vaststelling van de exacte ligging van de linie.

sprake is van een algehele verstoring. Ook hiervoor geldt dat, indien in een concrete vergunningprocedure blijkt dat de bodem reeds grotendeels is verstoord, hier in de belangenafweging uiteraard rekening mee zal worden gehouden en dit aanleiding kan zijn om een vergunning zonder nadere archeologische onderzoeksplicht te verlenen.

Vergunningplicht

De aanwijzing als archeologisch rijksmonument brengt op grond van de Monumentenwet 1988 beperkingen met zich mee. Voor bodemverstorende activiteiten dient een monumentenvergunning te worden aangevraagd op grond van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 (hierna: monumentenvergunning).

In de richtlijnen "Vrijstelling vergunningplicht" wordt toegelicht wat de omvang van de bescherming is en voor welke activiteiten een vergunning moet worden aangevraagd.

Bij de vergunningverlening voor handelingen als bedoeld in artikel 11 van de Monumentenwet 1988 wordt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geraadpleegd. Bij beoordeling van vergunningaanvragen wordt rekening gehouden met alle beschikbare informatie, zoals informatie uit al eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek en reeds bestaande verstoringen, zoals reeds aangelegde drainagesystemen. Elke vergunningaanvraag wordt op zijn eigen merites beoordeeld. Daarbij wordt ernaar gestreefd dat zowel de plannen gerealiseerd kunnen worden als dat de archeologische resten behouden blijven. Bij de beoordeling van de aanvraag wordt rekening gehouden met de vraag of de ingrepen schadelijk zijn en of bijzondere persoonlijke omstandigheden, bedrijfseconomische belangen die verband houden met het gebruik van het monument of zwaarwegende maatschappelijke belangen aanleiding kunnen zijn om schadelijke ingrepen op het archeologische monument onder voorwaarden toe te staan. Daarnaast zal in overleg met de aanvrager worden nagegaan of er mogelijkheden zijn de voorgenomen ingrepen aan te passen. Dit kan ertoe leiden dat het archeologische monument niet of veel minder verstoord wordt en toch een monumentenvergunning kan worden verleend. Daarbij kan gedacht worden aan een alternatieve locatie of technische maatregelen. Als planaanpassing niet of onvoldoende mogelijk blijkt te zijn, maar de ingrepen wel noodzakelijk zijn, zal het opgraven van de resten als voorwaarde voor vergunningverlening worden gesteld.

Archeologisch onderzoek en gestelde waardevermindering van gronden

Op grond van het Verdrag van Malta geldt het principe dat de verstoorder betaalt. Indien het in het kader van de vergunningverlening nodig is om bepaald archeologisch onderzoek te verrichten, dient dit dan ook door de verstoorder betaald te worden. Voor de linie betreft dit niet-complex onderzoek waarvan de kosten naar verwachting beperkt zijn. Dit volgt echter ook al uit de huidige situatie waarin de bescherming van het gebied op grond van het bestemmingsplan is geregeld. Mocht de monumentenvergunning worden geweigerd of mochten ten gevolge van de aan deze vergunning verbonden voorschriften schade worden geleden, welke niet redelijkerwijs of geheel ten laste van de aanvrager behoort te blijven, dan kan ingevolge het bepaalde in artikel 22, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, een schadeverzoek worden ingediend. Kosten met betrekking tot wijzigingen van het bestemmingsplan vallen onder de gemeentelijke bevoegdheid. De doorlooptijd van de procedure voor de monumentenvergunning kan verkort worden door vroegtijdig in overleg te treden met de RCE. Hierdoor bedraagt deze niet noodzakelijkerwijs zes maanden.

Uit vaste jurisprudentie volgt dat een aanwijzing tot beschermd monument in het algemeen niet een zodanige waardevermindering tot gevolg heeft dat hiervan met het oog op de eigendomsrechten van belanghebbenden zou moeten worden afgezien.⁴ Bovendien vloeien gebruikbeperkingen en andere eventuele gevolgen niet zozeer, c.q.

⁴ Rechtbank Arnhem, 24 maart 2006, nr. AWB 04/1472 en 04/1475.

niet uitsluitend, voort uit de aanwijzing, maar ook uit het in casu vigerende bestemmingsplan.

Subsidie Instandhouding Rijksmonumenten

Om te zorgen dat rijksmonumenten op langere termijn behouden blijven, heeft de overheid een subsidieregeling in het leven geroepen. De regeling is bedoeld voor eigenaren die planmatig onderhoud plegen, of daarvoor eenmalig maatregelen treffen. Om in aanmerking te komen voor subsidie, moet de aanvraag aan een aantal voorwaarden voldoen. De maatregelen moeten tot doel hebben het monument in stand te houden en zij moeten sober, doelmatig en technisch noodzakelijk zijn.

Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is als een eigenaar besluit om zijn akkerland om te zetten naar weiland. Dit heeft een gunstige invloed op het behoud van het monument, zodat onder voorwaarden een subsidie kan worden verleend voor de instandhoudingskosten. Er wordt echter geen subsidie verleend voor inkomstenderving. Het gaat in de Subsidieregeling instandhouding monumenten om bijvoorbeeld de aanschaf en het leggen van ondiep wortelende grondbedekkende vegetatie zoals gras- en heideplaggen, het inzaaien van ondiep wortelende grondbedekkende vegetatie zoals gras en heide, en het maaien en het afvoeren of het ter plaatse verwerken van het maaisel.

Beperkingen als gevolg van de aanwijzing

In het kader van de bezwaarprocedures is vaak aangevoerd dat het besluit tot aanwijzing als beschermd archeologisch monument van de circumvallatielinie, diverse verzwaren ten opzichte van het bestemmingsplan met zich meebrengt. Echter, bij de aanwijzing van de linie tot beschermd monument en deze herziening van het besluit van 30 juni 2016, wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de reeds bestaande belemmeringen die volgen uit het vigerende Bestemmingsplan buitengebied 2011 Oost Gelre. Dit betekent onder andere dat ik met de aanwijzing in beginsel geen vergunningplicht creëer voor werkzaamheden die thans vergunningvrij zijn op basis van het bestemmingsplan.

Blijkens het bestemmingsplan geldt voor werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud, met inbegrip van onderhouds- en vervangingswerkzaamheden van bestaande bestratingen en beplantingen binnen bestaande tracés van kabels en leidingen, alsmede voor werken en werkzaamheden in het kader van het normale agrarische gebruik, en voor werken en werkzaamheden binnen een afstand van maximaal 2,5 meter uit een bestaande fundering van een bestaand bouwwerk, geen vergunningplicht.

Teneinde beter aan te sluiten bij de bepalingen van het bestemmingsplan, worden werken en werkzaamheden binnen een afstand van maximaal 2,5 meter uit de fundering van een bestaand bouwwerk vrijgesteld van de vergunningplicht. Onder bouwwerken en in de zone rond de bouwwerken waar de leidingen liggen is de bodem al in een grote mate verstoord. Daarnaast is door de aanwezigheid van de leiding en rioleringen rond het huis het uitvoeren van archeologisch onderzoek moeilijk. Dit is derhalve een wijziging ten opzichte van het aanwijzingsbesluit van 30 juni 2016

Bodemversturende activiteiten tot een diepte van 30 centimeter onder het maaiveld zijn toegestaan in de zones waar de linie niet zichtbaar is aan het maaiveld en zijn vrijgesteld van de vergunningplicht (zie de bijlage "Vrijstelling vergunningplicht"). Oppervlakkige bodemingrepen zijn vergunningvrij, omdat de archeologische waarden hierdoor niet wijzigen of worden verstoord. Normale agrarische werkzaamheden, dat wil zeggen de meest voorkomende werkzaamheden in het kader van de agrarische bedrijfsvoering, rijken meestal niet dieper dan 30 centimeter. Werken en werkzaamheden in het kader van het meest voorkomende agrarische gebruik zoals ploegen, teeltwisseling, onderhoud en reparatie aan drainage, en injecteren van

meststoffen blijven vergunningvrij. Agrarische grondwerkzaamheden kunnen daarom in principe gewoon voortgezet worden.

Agrarische groundbewerking dieper dan 30 centimeter zoals diepploegen, diepwoelen, het gebruik van een ondergronder en het aanplanten en verwijderen van (diepwortelende) bomen en struiken waarbij de bodem dieper dan de vrijstellingsdiepte worden verstoord of geroerd, blijven vergunningplichtig. Ook het vervangen en aanleggen van drainage is vergunningplichtig. Voor die werkzaamheden dient een archeologische monumentenvergunning te worden aangevraagd.

Met dit aanwijzingsbesluit wordt het ophogen van de bodem, ongeacht de hoogte, vergunningplichtig. Hiervoor dient derhalve een archeologische monumentenvergunning te worden aangevraagd. Dit wijkt af van de bestemmingsplanbepalingen. Een vergunningplicht voor deze werkzaamheden is niet onevenredig bezwarend aangezien deze werkzaamheden slechts incidenteel worden uitgevoerd en de ophoging een effect op het behoud van de vondsten als de zichtbaarheid van het archeologische monument kunnen hebben.

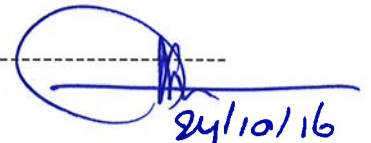
Gezien het voorgaande prevaleert het algemene belang bij aanwijzing in casu boven de belangen van individuele eigenaren die verband houden met belemmeringen die uit de Monumentenwet 1988 kunnen voortvloeien. Daarnaast geldt dat de meeste beperkingen ook al voortvloeien uit het bestemmingsplan buitengebied 2011 Oost Gelre dat voor de locaties in de betreffende gemeente geldt. Er is overigens voor terreineigenaren geen verplichting om mensen (toeristen) toe te laten op percelen die zij in eigendom hebben en deel uitmaken van het archeologische monument. Ook informatieborden e.d. kunnen alleen geplaatst worden in overleg met de eigenaren van het terrein.

CONCLUSIE

Geconcludeerd wordt dat de in de omschrijving aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 rechtvaardigen. Naar aanleiding van de bezwaren tegen het besluit van 30 juni 2016, is het besluit op een aantal punten aangepast.

De kaart, die kan worden ingezien via www.cultureelerfgoed.nl/groenlo, maakt deel uit van dit besluit.

Een afdruk op papier kan worden aangevraagd via info@cultureelerfgoed.nl, met vermelding van 'Kaart circumvallatielinie', naam en postadres.

24/10/16